

Terroryzm – przyczyny, skutki i sposoby walki z terroryzmem. Zagrożenia związane z terroryzmem.

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Terroryzm – przyczyny, skutki i sposoby walki z terroryzmem. Zagrożenia związane z terroryzmem.

Źródło: Pixabay License, <https://pixabay.com/pl/service/terms/#license>, dostępny w internecie: <https://pixabay.com>.

Jednym z największych zagrożeń dla współczesnego świata jest terroryzm. Ludność wielu obszarów żyje w strachu przed niedającymi się przewidzieć atakami ze strony rozmaitych grup etnicznych, wyznaniowych czy politycznych. Doniesienia o samochodach pułapkach, zamachach samobójczych czy materiałach wybuchowych w komunikacji miejskiej lotem błyskawicy obiegają światowe media.

Jednak co dokładnie kryje się pod pojęciem terroryzmu? Jakie są pobudki zamachowców? Czy takie ataki można przewidzieć i im zapobiec? Odpowiedzi na te pytania znajdziesz w niniejszej lekcji.

Twoje cele

- Zdefiniujesz, czym jest terroryzm i określisz, jakie są jego rodzaje oraz ocenisz współczesną skalę tego zjawiska na świecie.
- Wymienisz przyczyny terroryzmu.
- Wskażesz skutki terroryzmu.
- Przedstawisz sposoby walki z terroryzmem.

Definicja i współczesna skala terroryzmu

Wspólna definicja prawna Unii Europejskiej dotycząca przestępstw terrorystycznych została określona w decyzji ramowej Rady 2002/475/WSiSW. Są to akty popełniane w celu:

- poważnego zastraszenia ludności,
- bezprawnego zmuszenia rządu lub organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonego działania,
- poważnej destabilizacji lub zniszczenia podstawowych politycznych, konstytucyjnych, gospodarczych lub społecznych struktur kraju lub organizacji międzynarodowej.

Zgodnie z *Global Terrorism Database*, w 2019 roku najwięcej spośród 8,5 tys. aktów terrorystycznych na świecie dokonano w Afganistanie (1,8 tys.). Od 2014 roku skala globalnego terroryzmu zmniejszyła się o połowę, uwzględniając zarówno liczbę zamachów, jak i liczbę ofiar. Pozytywne zmiany w stosunku do lat poprzednich zaobserwowano m.in. w państwach Europy Zachodniej i Iraku. Pomimo tych korzystnych przemian, jest to ciągle jeden z najważniejszych problemów zagrażających bezpieczeństwu świata. Niepokoi zwłaszcza wzrost liczby ataków terrorystycznych w wielu krajach Afryki Subsaharyjskiej (Kamerun, Czaad, Niger). Największy zasięg oddziaływania wciąż ma [Państwo Islamskie](#), które bezpośrednio bądź za pomocą grup powiązanych i „samotnych wilków” przeprowadziło blisko pół tysiąca zamachów w 31 państwach.

21 kwietnia – w Niedzielę Wielkanocną – doszło do największego aktu terroryzmu w 2019 roku. Miała wtedy miejsce seria eksplozji w trzech kościołach i kilku hotelach w kilkunastu miastach Sri Lanki, w tym w byłej stolicy – Kolombo. W wyniku zamachów bombowych zginęło 258 osób, w tym cudzoziemcy, a co najmniej 500 osób zostało rannych.

Źródło: By AntanO - Own work, CC BY-SA 4.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>, dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=57615768>.

Unia Europejska wyróżnia następujące rodzaje terroryzmu: **dżihadystyczny**, **etniczno-narodowościowy**, **etniczno-narodowościowy i separatystyczny**, **lewicowy i anarchistyczny** oraz **prawicowy**.

Przyczyny terroryzmu oraz mechanizmy dotyczące jego źródeł

Terroryzm cechuje się zróżnicowaniem przyczyn oraz motywów działania sprawców. Są one w sposób różnorodny prezentowane i klasyfikowane. Można np. wyróżnić następujące grupy przyczyn (determinant) rozwoju terroryzmu:

przyczyny społeczno-ekonomiczne

W przypadku braku perspektyw lub też na skutek występujących problemów egzystencjalnych nasilają się postawy radykalne oraz wzrasta prawdopodobieństwo stosowania radykalnych środków. Dodatkowym argumentem może być spadek poparcia dla władzy lub danego ustroju, a także działanie propagandy, która jeszcze bardziej potęguje frustrację, radykalizm czy podziały społeczne. Ważną rolę wyzwającą terroryzm odgrywa gwałtownie wzrastające bezrobocie, szykanowanie określonej grupy na rynku pracy czy syndrom społecznego wyobcowania. Do procesów osłabiających heterogeniczność społeczną i równocześnie pogłębiających dysproporcje ekonomiczne należą: globalizacja, neoliberalny kapitalizm czy konsumpcjonizm.

przyczyny historyczno-polityczne

Do tych uwarunkowań można zaliczyć przemoc instytucjonalną względem np. grup etnicznych, ale też dziedzictwo kolonializmu.

przyczyny „przemocowe” (socjologiczne)

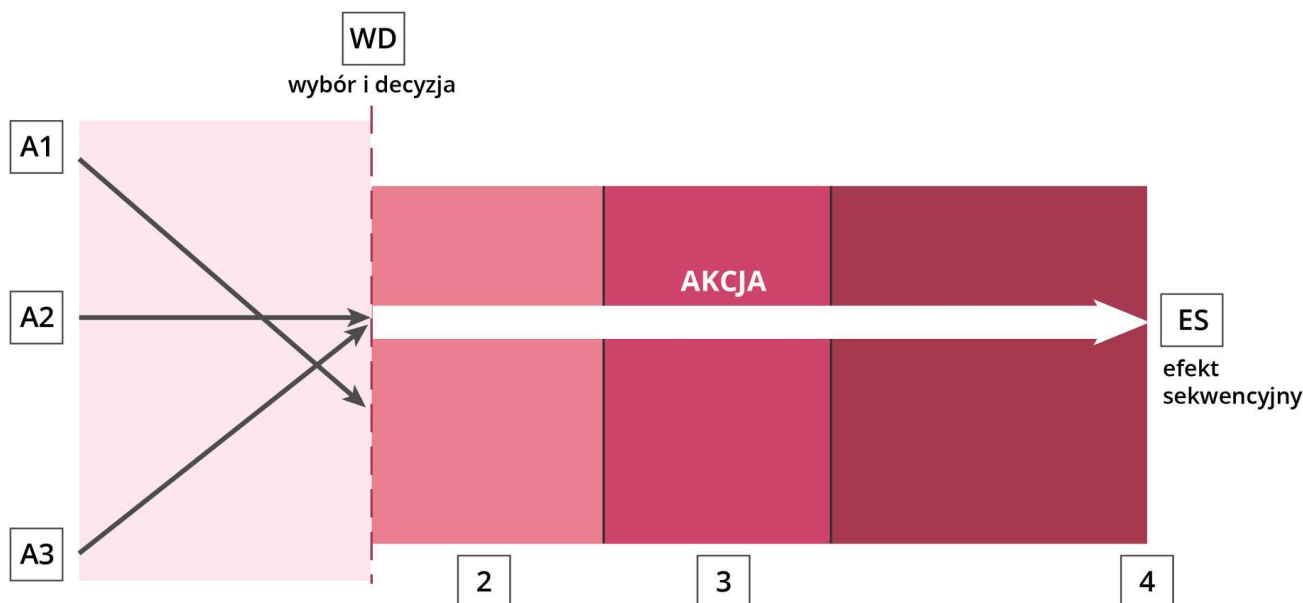
W przypadku wystąpienia przemocy na danym obszarze lub też uznania przemocy za jeden z przejawów życia społecznego może wzrosnąć ryzyko eskalacji terroryzmu. Akty terrorystyczne mogą być odpowiedzią na przemoc stosowaną przez aparat państwowy.

przyczyny psychologiczne

Do tej grupy zalicza się niezrównoważenie psychiczne (np. depresja, nerwie czy psychozy). Dużą rolę odgrywa także chęć zemsty i liczne potrzeby: przynależności (struktura wielu ugrupowań terrorystycznych jest podobna do rodziny), pozytywnej tożsamości (w ubogich krajach uczestnictwo w organizacji terrorystycznej jest jednym ze sposobów zyskania poczucia osobistej siły) czy klarownego systemu wartości.

Ważną kwestią jest nie tylko zaprezentowanie przyczyn terroryzmu, ale także ukazanie zachodzących w ich obrębie powiązań. Można wyróżnić kilka mechanizmów w zależności od sytuacji. Pierwszy z nich dotyczy akcji terrorystycznych przeciwko zagranicznym rządów (np. ugrupowań islamistycznych względem Stanów Zjednoczonych), które są efektem następujących procesów:

1. wystąpienia trzech zdarzeń poprzedzających dany przejaw terroryzmu:
 - A1 (Zdarzenie 1): istnienie partii politycznej, której ideologią i taktyką są tzw. działania bezpośrednie,
 - A2 (Zdarzenie 2): postrzeganie występujących na danym obszarze uwarunkowań społeczno-politycznych jako „ucisku”. Może to być np. presja wynikająca ze światowej dominacji USA czy syndrom „świętej wojny”,
 - A3 (Zdarzenie 3): obecność aktywnej, zdolnej do działania jednostki nieobawiającej się zastosowania przemocy postrzeganej jako sprzeciw wobec „ucisku”,
2. wybór i decyzja (WD) zostały dokonane w określonych okolicznościach jako rezultat wzajemnego oddziaływania A1, A2 i A3 – w konsekwencji tego podjęto decyzję o akcji terrorystycznej,
3. akcja: przeprowadzenie ataku terrorystycznego,
4. ES (efekt sekwencyjny): akt terrorystyczny został zrealizowany.

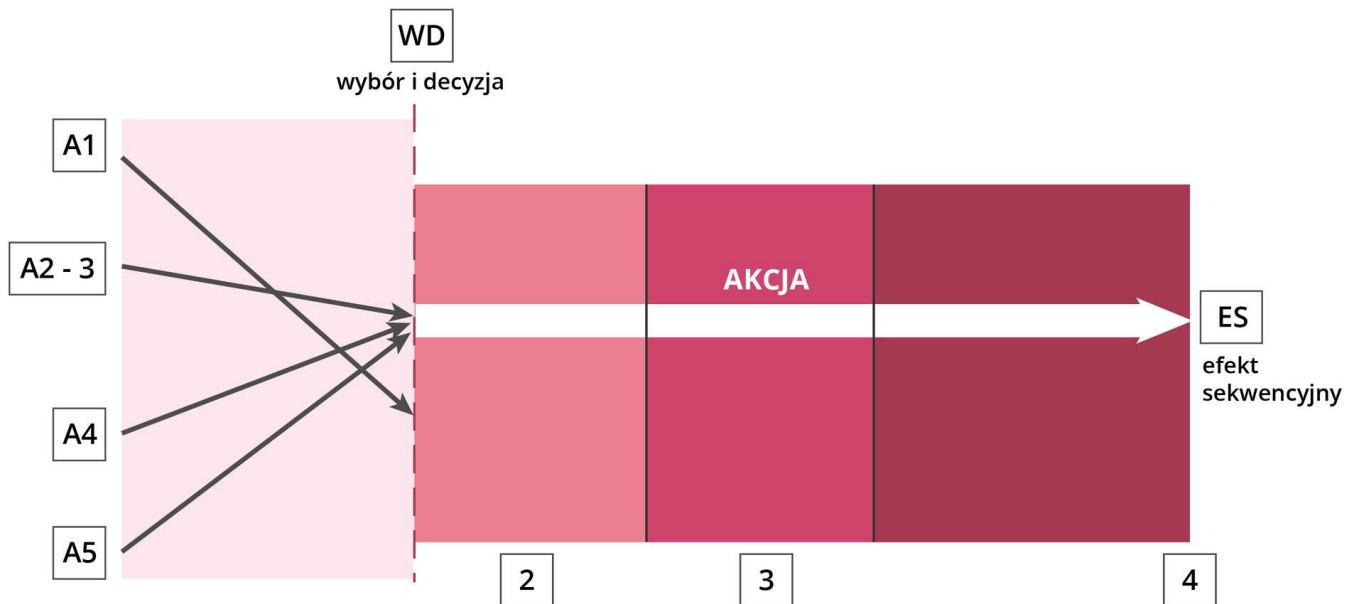

Schemat ukazujący mechanizm aktu terrorystycznego

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Drugi z mechanizmów dotyczy zamachu politycznego wymierzonego w osoby reprezentujące lub propagujące system demokratyczny. Ten akt terroryzmu jest następstwem zdarzeń takich jak:

1.
 - A1: determinanty społeczno-polityczne, osłabienie społecznie akceptowanych wartości i/lub kryzys instytucji demokratycznych,
 - A2–3: stadium poprzedzające zamach charakteryzuje się zniesławieniem i działaniami skierowanymi przeciwko demokratycznym instytucjom,
 - A4: istnienie partii politycznej czasowo działającej w konspiracji, kierującej się określoną ideologią i stosującej przemoc,
 - A5: występowanie konkretnych typów osobowości z predyspozycjami do użycia przemocy, kiedy zaistnieją wspomniane wyżej okoliczności,
2. wybory i decyzje (WD) dokonywane są przez grupę terrorystyczną lub partię,
3. akcja jest zorganizowana i przeprowadzona, godząc w osobę/osoby będące celem, dochodzi do zamachu (ES – efekt sekwencyjny), który jest konsekwencją ciągu wspomnianych wyżej zdarzeń i decyzji.

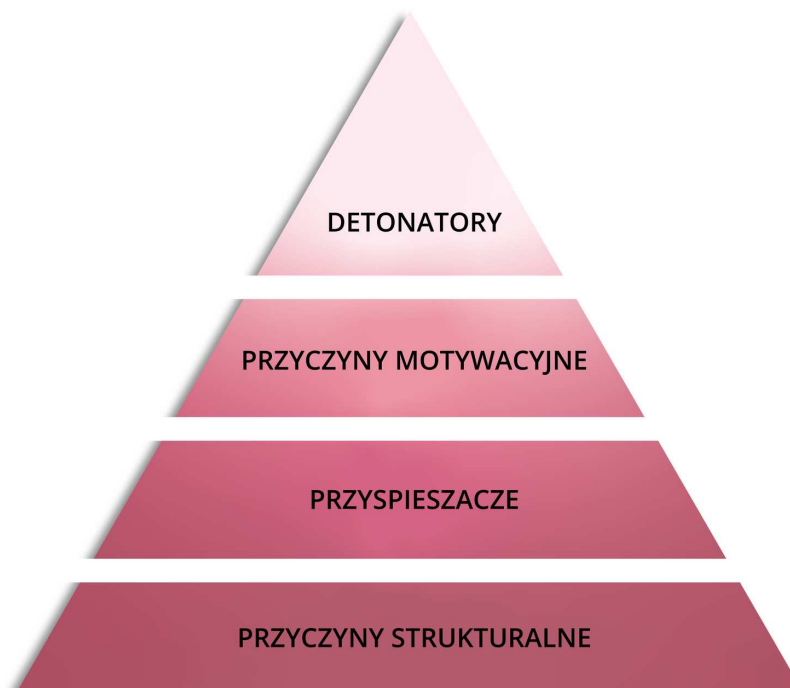

Schemat ukazujący mechanizm aktu terrorystycznego

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Terroryzm można także pojąć, odwołując się do czterech głównych przyczyn, które mają charakter hierarchiczny:

- przyczyny strukturalne, do których zalicza się m.in. nierówności społeczne, globalizację, modernizację, urbanizację, migracje czy inne przemiany społeczne,
- „przyspieszacze” – nie są one przyczynami pierwszorzędными, powodują jednak wzrost zainteresowania terroryzmem lub też ułatwiają jego stosowanie, np. osłabienie struktur państwa, ułatwiony dostęp do broni czy upowszechnienie transportu,
- przyczyny motywacyjne obejmujące np. poczucie krzywdy, które może motywować poszczególne jednostki do podejmowania określonych działań – nośnikiem tego poczucia jest chociażby ideologia,
- „zapalniki – detonatory” przyjmujące zarówno na poziomie jednostkowym, jak i grupowym, charakter tzw. „wyzwalacza” działań terrorystycznych.

Przyczyny działań terrorystycznych

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Skutki terroryzmu

Konsekwencje terroryzmu są różnorodne. Mają one wymiar krótkookresowy i długoterminowy. Można jednak je pogrupować na trzy zasadnicze rodzaje:

1. polityczne

– zmiana preferencji wyborczych: wzrost poparcia dla partii politycznych populistycznych i konserwatywnych (gdy mamy do czynienia z negatywną, potępiającą reakcją społeczeństwa na akty terroru) albo wzmocnienie akceptacji dla ruchów nacjonalistycznych, separatystycznych czy fundamentalistycznych wśród określonej grupy społecznej; zawiązanie się międzynarodowej koalicji na rzecz zwalczania terroryzmu implikuje upadek niektórych rządów (np. Afganistan, Iraku).

2. społeczne

– trauma po stracie bliskich, którzy zginęli w atakach; większy lęk i panika oraz wzrost poczucia zagrożenia i zastraszenia wśród poszkodowanych i ogółu społeczeństwa, co z kolei może skutkować destabilizacją państwa.

3. gospodarcze

- wzrost kosztów związanych z wydatkami na rzecz walki z terroryzmem, destabilizacja ekonomiczna, wahania indeksów giełdowych, zwiększenie cen ropy naftowej czy zmniejszenie ruchu turystycznego w niektórych częściach świata.

Więcej przykładów skutków terroryzmu oraz inne informacje uzupełniające na temat tego zjawiska możesz znaleźć w e-materiale zatytułowanym *Terroryzm na świecie*.

Nieudokumentowane migracje a terroryzm dżihadystyczny

Raport Europolu z 2019 roku potwierdza, że – podobnie jak w poprzednich latach – nie ma oznak systematycznego wykorzystywania nieudokumentowanych migracji przez organizacje terrorystyczne. W rzeczywistości, w ponad 70% przypadków aresztowań związanych z terroryzmem dżihadystycznym, których obywatelstwo zgłoszono Europolowi, aresztowane osoby były obywatelami danego kraju UE.

Słownik

Państwo Islamskie

ugrupowanie terrorystyczne, którego celem jest ustanowienie hierokracji opartej na zasadach szariatu (prawa koranicznego) na wszystkich terytoriach zamieszkanym bądź rządzonej przez muzułmanów

terroryzm

różnie umotywowane, najczęściej ideologicznie, planowane i zorganizowane działania przestępcze pojedynczych osób lub grup, w celu wymuszenia od władz państwowych i społeczeństwa określonych zachowań i świadczeń, często naruszające dobra osób postronnych; działania te są realizowane z całą bezwzględnością, za pomocą różnych środków (nacisk psychiczny, przemoc fizyczna, użycie broni i ładunków wybuchowych), w warunkach specjalnie nadanego im rozgłosu i celowo wytworzonego w społeczeństwie lęku

terroryzm dżihadystyczny

terroryzm wynikający z dżihadyzmu, czyli skrajnego i odradzającego się nurtu salafizmu w sunnickiej społeczności muzułmańskiej, który odrzuca demokrację i ustawodawczą moc człowieka; dżihadyści dążą do stworzenia państwa podlegającego wyłącznie prawu

islamskiemu ustanowionemu przez Allaha (shariatu); główne ugrupowania terroryzmu dżihadystycznego to Al-Ka'ida i Państwo Islamskie

terroryzm etniczno-narodowościowy i separatystyczny

terroryzm motywowany nacjonalizmem, pochodzeniem etnicznym i/lub religii. Grupy separatystów starają się odłączyć część terytorium od kraju lub anektować terytorium jednego kraju do drugiego. Ideologia lewicowa lub prawicowa nie jest rzadka wśród separatystów; do ugrupowań stosujących tego rodzaju terroryzm należy: Irlandzka Armia Republikańska (IRA) czy kurdyjska PKK; w ostatnich latach mocno rozwinął się także prorosyjski ruch separatystyczny na Ukrainie, głównie na Półwyspie Krymskim

terroryzm lewicowy i anarchistyczny

terroryzm zmierzający do rewolucji przeciwko ustrojowi politycznemu, porządkowi społecznemu i gospodarczemu państwa w celu wprowadzenia socjalizmu i ostatecznego ustanowienia bezklasowego społeczeństwa; lewicowe ugrupowania terrorystyczne często wyznają ideologię marksistowsko-leninowską i działają przede wszystkim w krajach południowej Europy – w Grecji, Hiszpanii i we Włoszech (Czerwone Brygady); ich celem są ośrodki odpowiedzialne za politykę migracyjną, w tym centra deportacyjne oraz ambasady

terroryzm prawicowy

terroryzm charakterystyczny dla neonazistów, neofaszystów, czy ultranacjonalistów; prawicowy terroryzm dąży do zmiany systemu politycznego oraz porządku społeczny i gospodarczy państwa według modelu prawicowego. Opiera się on na supremacji (wyższości) pewnej grupy osób o wspólnej cesze (naród, rasa, kultura itp.) nad innymi obywatelami; prawicowe organizacje terrorystyczne walczą z różnorodnością społeczną; są wśród nich powszechnie zachowania rasistowskie, ksenofobiczne i mizoginistyczne, a także wrogość wobec społeczności LGBTQ+ i imigrantów

Polecenie 1

Na podstawie audiobooka opracuj listę środków podejmowanych przez Unię Europejską w celu zapobiegania nowym atakom terrorystycznym i walki z terroryzmem.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P7Osb8XRM>

Przegląd działań Unii Europejskiej w zakresie walki z terroryzmem

Bezpieczeństwo jest jednym z głównych priorytetów Europejczyków, a zdecydowana większość z nich chce, by Unia Europejska robiła więcej w walce z terroryzmem. Od 2015 roku, a więc wraz ze wzrostem liczby ataków terrorystycznych w Europie, zwiększył się zakres działań Unii Europejskiej mający na celu zapobieganie nowym aktom terroryzmu.

Działania w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi dotyczą między innymi dokładniejszej kontroli na granicach. Aby to osiągnąć, wprowadzono w pierwszej kolejności systematyczne kontrole na granicach zewnętrznych Unii Europejskiej. Nowe rozporządzenie z 2017 roku nałożyło na państwa członkowskie obowiązek systematycznego sprawdzania danych wszystkich osób – w tym obywateli unijnych, którzy wjeżdżają na terytorium Unii lub je opuszczają. Takie sprawdzanie odbywa się teraz poprzez dostępne bazy danych, między innymi bazę zgubionych i skradzionych dokumentów oraz tak zwany System Informacyjny Schengen. Kontrole dotyczą granic lądowych, morskich i powietrznych. Europosłanka Monica Macovei, prezentując sprawozdanie z prac nad nowymi przepisami, powiedziała: „Każde życie, które możemy uratować poprzez zidentyfikowanie potencjalnego »cudzoziemskiego bojownika« warte jest wysiłku, a systematyczne kontrole i poszerzanie baz danych są konieczne dla zapewnienia naszym obywatelom minimalnej ochrony, bo to nasz obowiązek”. Również w 2017 roku państwa członkowskie podjęły inne działania na rzecz zwiększenia kontroli na granicach. Uzgodniono wówczas wspólny elektroniczny system wjazdu/wyjazdu, który rejestruje informacje o wjeździe, wyjeździe i odmowie wjazdu obywateli państw trzecich (zarówno tych, co do których wymagane jest

posiadanie wizy, jak i zwolnionych z obowiązku wizowego), którzy przekraczają zewnętrzne granice obszaru Schengen. Taki system wjazdu/wyjazdu przynosi także korzyści podróżnym. Zastępuje stemplowanie paszportów i zmniejsza czas oczekiwania w punktach granicznych. Europosłanka Agustín Díaz De Mera García Consuegra wyjaśniła, że dzięki elektronicznemu systemowi „(...) łatwiej będzie zapobiec takim zamachom jak ten na jarmark bożonarodzeniowy w Berlinie, którego sprawca posługiwał się 15 różnymi tożsamościami”.

Kolejne działania przeciwdziałające terroryzmowi koncentrują się na rozszerzaniu katalogu przestępstw związanych z terroryzmem. W tym celu przyjęto dyrektywę, którą państwa członkowskie miały obowiązek wdrożenia do prawa krajowego do września 2018 roku. W poszerzonej liście znalazły się czyny związane z przygotowaniami do działań terrorystycznych. Za przestępstwo uznano: podróże za granicę w celu przyłączenia się do grupy terrorystycznej, a następnie powrót do krajów Unii z zamiarem przeprowadzenia ataku terrorystycznego; rekrutację w celach terrorystycznych; trenowanie terrorystów lub uczestniczenie w treningach; pomaganie, nakłanianie lub zamiar dokonania aktu terrorystycznego; publiczne zachęcanie do terroryzmu, gloryfikacja terroryzmu; finansowanie terroryzmu lub grup terrorystycznych.

Przepisy unijne w kontekście walki z terroryzmem zawarto także w dyrektywie dotyczącej przelotów pasażera z maja 2016 roku. Linie lotnicze obsługujące loty spoza i do Unii Europejskiej zostały zobowiązane do przekazywania organom krajowym danych swoich pasażerów takich jak nazwiska, daty podróży, plan podróży i metoda płatności. Dane te są wykorzystywane do zapobiegania, wykrywania i ścigania przestępstw terrorystycznych i innych poważnych przestępstw. Dyrektywę ogłoszono dopiero po ponad pięcioletnich negocjacjach. Była ona kontrowersyjna; część europosłów domagała się gwarancji danych osobowych, szczególnie tych wrażliwych takich jak pochodzenie rasowe, poglądy polityczne, orientacja seksualna.

Skutecznym środkiem powstrzymywania terrorystów jest ograniczanie ich źródeł dochodów i zakłócenie logistyki. Parlament Europejski chce, aby państwa członkowskie śledziły podejrzone transakcje finansowe i organizacje charytatywne, a także bliżej przyglądały się handlowi ropą naftową, papierosami, złotem, klejnotami i dziełami sztuki. Aby ograniczyć przepływy finansowe wśród terrorystów, znowelizowano unijną dyrektywę w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy. Tak więc zaostrzono zasady dotyczące wirtualnych platform walutowych i anonimowych kart przedpłaconych. Ponadto Komisja Europejska uruchomiła Unijne Obserwatorium i Forum do spraw Łańcucha Bloków, aby monitorować waluty wirtualne takie jak Bitcoin.

Unia Europejska wzmacnia także kontrolę nad nabywaniem i posiadaniem broni po to, by nie trafiała ona w ręce terrorystów. Znowelizowana dyrektywa w sprawie broni palnej zamyka luki prawne, dzięki którym terroryści mogli korzystać z ponownie przetworzonej broni, na przykład podczas ataków w Paryżu w 2015 roku. Dyrektywa wymusiła od państw członkowskich wprowadzanie odpowiedniego systemu monitorowania posiadaczy broni, z zachowaniem wyjątków dla myśliwych, profesjonalnych sportowców, muzeów, kolekcjonerów i uczestników grup rekonstrukcyjnych.

Ważnym aspektem walki z terroryzmem w Unii Europejskiej są także strategie zapobiegające ekstremizmowi obywateli unijnych. W 2015 roku zatwierdzono rezolucję w sprawie zapobiegania radykalizacji oraz rekrutacji obywateli europejskich przez organizacje terrorystyczne. Dokument ten zawiera wiele wskazówek: zaproponowano konfiskaty paszportów i zamrażania aktywów finansowych obywateli planujących przyłączenie się do organizacji terrorystycznych; zachęcono do tworzenia systemów wsparcia (na przykład infolinii) dla członków rodzin i bliskich osoby, wobec której mają oni obawy, że uległa radykalizacji lub zamierza wyjechać z terytorium UE w celu przyłączenia się do organizacji terrorystycznej. Podkreślono także potrzebę wzmocnienia dialogu międzykulturowego poprzez systemy edukacyjne oraz poprawy sytuacji w „trudnych” dzielnicach w celu zapobiegania marginalizacji i wspierania integracji. Europosłowie zalecili także izolowanie więźniów, o których wiadomo, że wyznają brutalny ekstremizm lub zostali zwerbowani przez organizacje terrorystyczne. Podkreślili także konieczność natychmiastowego usuwania wszelkich nielegalnych treści rozpowszechniających w internecie ekstremizm, ale przy pełnym poszanowaniu praworządności i praw podstawowych.

Strategia Unii Europejskiej w zakresie walki z terroryzmem opiera się na czterech filarach: zapobieganiu, ochronie, ściganiu i reagowaniu. Mimo że walka z terroryzmem należy przede wszystkim do kompetencji krajowych, to kooperacja państw członkowskich w ramach Unii stała się głównym filarem współpracy w tym zakresie.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Poniżej przedstawiono dane dotyczące grup, które przeprowadziły co najmniej 100 ataków terrorystycznych w 2019 roku. Na jej podstawie oceń, czy informacje w drugiej tabeli są prawdziwe.

Lp.	Nazwa grupy dokonujących ataki	Liczba ataków	Liczba ofiar śmiertelnych (wraz ze sprawcami)
1	Talibowie	1375	7531
2	Ansar Allah (Huti)	579	983
3	Państwo Islamskie	461	1252
4	Boko Haram	348	1954
5	Asz-Szabab	330	864
6	Komunistyczna Partia Indii (Maoistowska)	238	146
7	Nowa Armia Ludowa	192	155

Lp.	Nazwa grupy dokonujących ataki	Liczba ataków	Liczba ofiar śmiertelnych (wraz ze sprawcami)		
8	Komunistyczna Partia Nepalu	134	7		
9	Ekstremiści fulańscy (Fulbe)	118	426		
Stwierdzenie			Prawda	Fałsz	
W 2019 roku najwięcej ataków terrorystycznych na świecie przeprowadzili fundamentaliści islamscy.			☐	☐	
W 2019 roku najwięcej ataków terrorystycznych przeprowadziło ugrupowanie islamistyczne z Syrii.			☐	☐	
W 2019 roku średnio najwięcej ofiar powodowały ataki dokonywane przez ugrupowanie islamistyczne z Afganistanu.			☐	☐	
W 2019 roku wśród najbardziej aktywnych grup przeprowadzających ataki terrorystyczne znalazły się ugrupowania komunistyczne (maoistyczne) z Azji, jednakże ich działania stosunkowo rzadko powodowały śmierć.			☐	☐	

Poniżej przedstawiono dane o atakach terrorystycznych według rodzajów ekstremizmów motywujących do ich przeprowadzenia w Stanach Zjednoczonych w latach 2015-2019. Uwzględniono tylko te rodzaje ekstremizmów, które wywołały co najmniej 10 ataków albo 10 ofiar śmiertelnych.

Lp.	Rodzaj ekstremizmu	Liczba ataków	Liczba ofiar śmiertelnych
1	Antyrządowy	7	64
2	Antymuzułmański	32	5
3	Antypolicyjny	7	11
4	Antysemitki	16	17
5	Przeciw ludności białej	12	10
6	Za mimowolnym celibatem	2	13
7	Dżihadystyczny	23	86

Lp.	Rodzaj ekstremizmu	Liczba ataków	Liczba ofiar śmiertelnych
8	Neonazistowski	4	12
9	Wspierający prezydenta Trumpa	16	0
10	Nacjonalistyczny/supremacja rasy białej	34	64

Na podstawie tych statystyk zaznacz trzy główne rodzaje zagrożeń terrorystycznych dla Stanów Zjednoczonych.

- ☐ Ekstremizm rasowo-etniczny
- ☐ Ekstremizm antysemicki
- ☐ Ekstremizm prawicowo-nacjonalistyczny
- ☐ Ekstremizm neonazistowski
- ☐ Ekstremizm dżihadystyczny (islamistyczny)

Korzystając z informacji zdobytych w internecie, dopasuj główną grupę ofiar śmiertelnych zamachów terrorystycznych do roku i miejsca zdarzenia.

Rok	Miejsce	Główna grupa ofiar śmiertelnych
2019	Kolombo i inne miasta na Sri Lance	
2019	Christchurch (Nowa Zelandia)	
2016	Orlando (Floryda, USA)	
2011	wyspa Utøya (Norwegia)	

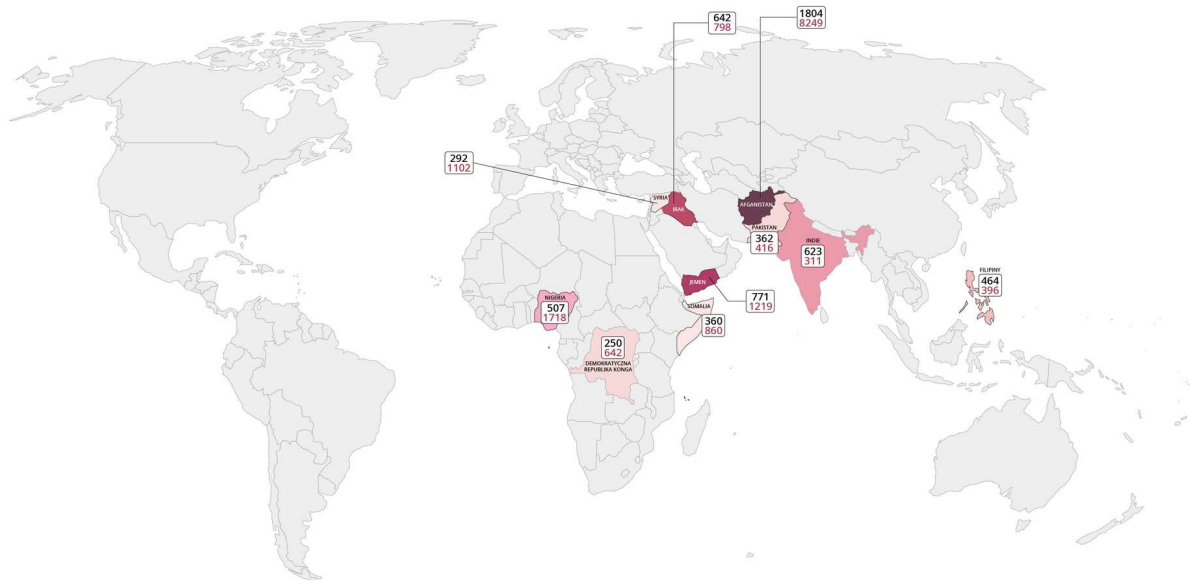
Muzułmanie

Społeczność LGBT

Członkowie organizacji Młodzieżowej Partii Pracy

Chrześcijanie

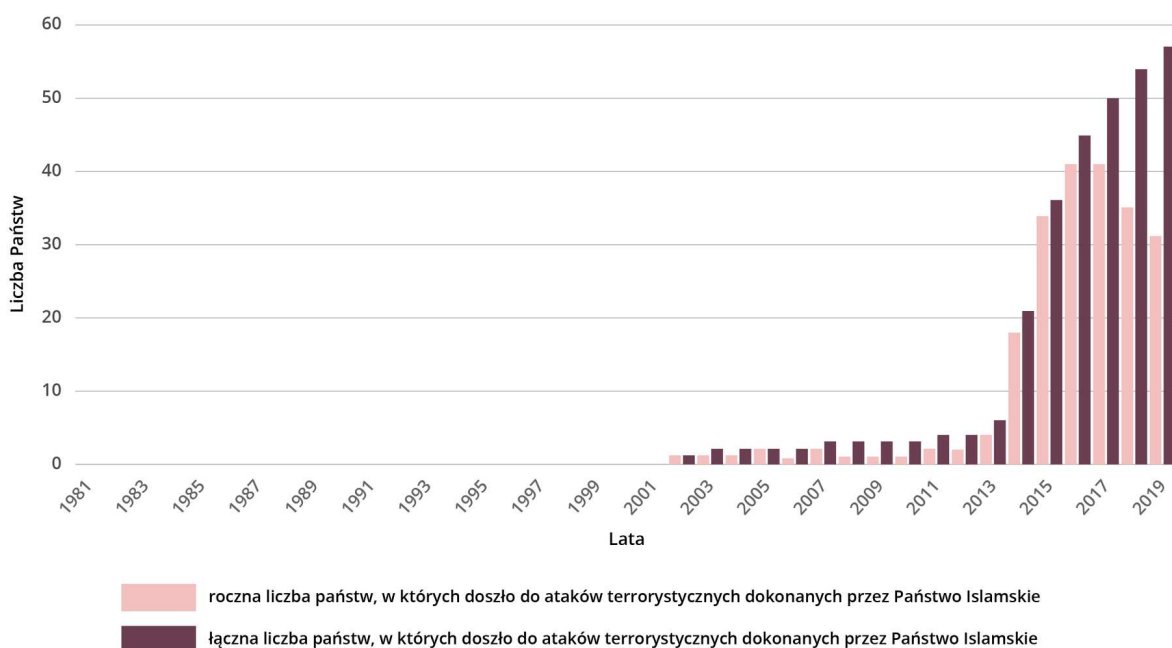
Poniżej przedstawiono dane o krajach, w których przeprowadzono co najmniej 250 ataków terrorystycznych w 2019 roku. Scharakteryzuj sytuację polityczną państw z największą liczbą ataków terrorystycznych.

XXX - LICZBA ATAKÓW XXX - LICZBA OFIAR (wraz ze sprawcami)

Poniższy wykres przedstawia zmianę liczby krajów, które doświadczyły ataków terrorystycznych ze strony ugrupowania o nazwie Państwo Islamskie – w tym organizacji powiązanych z tym ugrupowaniem oraz „samotnych wilków” przysięgających wierność ISIS. Wykorzystując informacje zawarte na wykresie, wykaż wpływ istnienia Państwa Islamskiego jako pseudopaństwa na zasięg przestrzenny aktywności Państwa Islamskiego jako ugrupowania terrorystycznego.

Na podstawie poniższego tekstu zdefiniuj negatywny skutek społeczny wywołany działaniami na rzecz walki z terroryzmem w państwach takich jak Jemen.

((Raport – Jemen: Ulegając pod presją – (Yemen: Cracking Down Under Pressure) dokumentuje szereg przypadków naruszeń praw człowieka, w tym bezprawnego zabijania osób podejrzanych o związki z Al-Kaidą lub aktywistów z Ruchu Południowego Jemenu, a także przypadków arbitralnych aresztowań i nierzetelnych procesów sądowych.

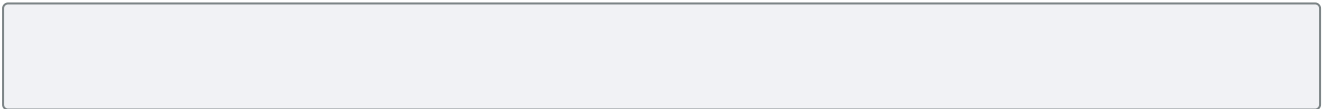
Jemeńczycy, którzy są podejrzani o wspieranie szyickich rebeliantów z północnego regionu Sada, lub separatystów z Ruchu Południowego Jemenu, również narażeni zostali na pobicia, arbitralne aresztowania, niesprawiedliwe procesy sądowe przed specjalnymi sądami. Na takie niebezpieczeństwo szczególnie narażeni są dziennikarze, dysydenci, obrońcy praw człowieka oraz wszelkie osoby krytykujące działania rządu.

Wiele osób zostało uprowadzonych bez wieści na tygodnie lub miesiące przez służby bezpieczeństwa, wobec których w dużym stopniu nie egzekwuje się odpowiedzialności, gdyż podlegają przede wszystkim prezydentowi Alemu Abdullahowi Salehowi.

Bardzo niepokojącą jest postawa władz Jemenu, które naciskane przez Stany Zjednoczone i inne kraje by walczyć z Al-Kaidą, a przez Arabię Saudyjską, by uporać się z szyickimi rebeliantami z północy, powołują się na publiczne bezpieczeństwo jako pretekst do uporania się z opozycją i uciszenia wszelkich głosów krytyki, powiedział Malcolm Smart, dyrektor Amnesty International ds. Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki.

Wszelkie kroki podjęte na rzecz walki z terroryzmem lub ochrony bezpieczeństwa powinny być oparte na zasadach ochrony praw człowieka.

Źródło: Amnesty International, *Raport: Jemen. Łamanie praw człowieka w imię walki z terroryzmem* 2010, [online], dostępny w internecie: <https://amnesty.org.pl/raport-jemen-%C5%82amanie-praw-cz%C5%82owieka-w-imi%C4%99-walki-z-terroryzmem/>

Zapoznaj się z artykułem na temat roli kobiet w Państwie Islamskim. Dlaczego po upadku stolicy PI wśród rekrutów znajduje się coraz więcej kobiet? Jak przeprowadzone badanie może wpływać na bezpieczeństwo na świecie?

“(– Kobiety stały się dla „Państwa Islamskiego” nieodzowne zarówno w walce na froncie, jak i na Zachodzie – wyjaśniła dyrektor Europolu Catherine De Bolle podczas prezentacji raportu w Hadze. Udział w dżihadzie prezentowany jest przez ISIS jako „moralny obowiązek” kobiet.

Od czasu pokonania „Państwa Islamskiego” w Syrii w marcu br. kobiety są coraz częściej werbowane do walki zbrojnej. Nie oznacza to jednak zmiany salafickiej ideologii, która miejsce kobiety nadal widzi w domu przy mężu. Jej podstawowym zadaniem pozostaje rodzenie dzieci i wychowywanie synów na bojowników ISIS.

Analizie została poddana propaganda terrorystów w internecie. Ich celem jest utworzenie kalifatu. Do tego kobiety są niezbędne, bo – jak podkreślają eksperci – będą w przyszłości odgrywać istotną rolę także w mediach, w opiece medycznej i w edukacji. Takie podejście odróżnia „Państwo Islamskie” od talibów w Afganistanie czy Boko Haram w zachodniej Afryce.

Raport Europolu kończy z pewnymi mitami. Kobiety „Państwa Islamskiego” nie mogą już twierdzić, że nie mają nic wspólnego z terroryzmem, że nie znają celów swojej organizacji i że zajmują się tylko domem i dziećmi. Dyrektor Europolu podkreśla, że muzułmankom w procesie rekrutacji uświadamia się ich osobisty obowiązek wspierania dżihadu. – Jako nagrodę obiecuje im się drogę do raju – mówi De Bolle.

W 2016 roku Unia Europejska przyjęła dyrektywę w sprawie danych o przelocie pasażera (PNR) w celu zapobiegania przestępstwom terrorystycznym i poważnej przestępczości. Była ona wiele lat procedowana ze względu na ryzyko łamania praw człowieka. Na podstawie poniższego tekstu wydedukuj, o jakie trzy prawa zawarte w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej chodziło.

((W ramach tych działań dane PNR można wykorzystywać na kilka sposobów:

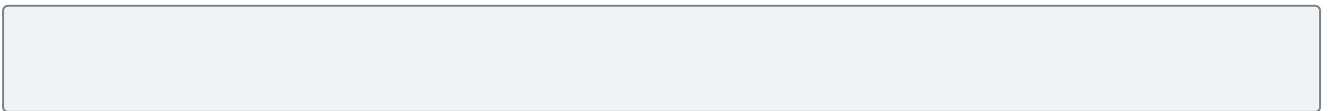
- do oceny pasażerów przed przylotem lub wylotem według określonych kryteriów ryzyka lub do identyfikacji konkretnych osób,
- do opracowywania takich kryteriów ryzyka,
- w konkretnych dochodzeniach lub postępowaniach sądowych.

Aby chronić prawa podstawowe (...), dyrektywa do pewnego stopnia ogranicza przekazywanie, przetwarzanie i zatrzymywanie danych PNR. Otóż:

- nie wolno gromadzić ani wykorzystywać danych szczególnie chronionych,
- dane można przechowywać tylko przez 5 lat, a po 6 miesiącach należy je zanonimizować, tak by uniemożliwić identyfikację osoby, której dotyczą,
- państwa członkowskie muszą ustanowić jednostkę ds. informacji o pasażerach odpowiedzialną za dane i ich ochronę, a w skład takiej jednostki musi wchodzić inspektor ochrony danych,

- państwa członkowskie muszą dopilnować, by pasażerowie byli jasno informowani o gromadzeniu ich danych i o przysługujących im prawach,
- zautomatyzowane przetwarzanie danych PNR nie może być jedyną podstawą decyzji wywołujących niekorzystne skutki prawne lub mających poważne skutki dla danej osoby,
- dane pasażera można przekazywać państwom trzecim tylko w rzadkich i indywidualnych przypadkach.

Źródło: Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, *Kontrola nad danymi o przelocie pasażera (PNR)* 2020, [online], dostępny w internecie: <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/fight-against-terrorism/passenger-name-record/>

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora: Maciej Kałaska

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Terroryzm - przyczyny, skutki, zagrożenia i sposoby walki

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres rozszerzony, klasa IV

PODSTAWA PROGRAMOWA

Poziom rozszerzony

XX. Problemy polityczne współczesnego świata: współczesne zmiany na mapie politycznej świata, przemiany systemowe w Europie, funkcjonowanie Unii Europejskiej, przyczyny i skutki terroryzmu, relacje między cywilizacją zachodnią i cywilizacją islamu. Uczeń:

Uczeń:

4) charakteryzuje nowe wyzwanie dla świata, jakim jest terroryzm oraz podaje jego główne przyczyny oraz skutki społeczno-kulturowe, gospodarcze i polityczne ze szczególnym uwzględnieniem Europy.

Kształtowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- definiuje, czym jest terroryzm i określi, jakie są jego rodzaje oraz ocenia współczesną skalę tego zjawiska na świecie,
- wymienia przyczyny terroryzmu,
- wskazuje skutki terroryzmu,
- przedstawia sposoby walki z terroryzmem.

Strategie: odwrócona lekcja

Metody nauczania: pogadanka, dyskusja, wystąpienie wspomagane prezentacją multimedialną, praca z e-materiałem

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w parach, praca wszystkich uczniów w klasie

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub/i tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy

Materiały pomocnicze

Europol, 2020, *European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2020*.
dostęp w:

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020> (19.09.2020)

National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, 2020, *Global Terrorism Overview: Terrorism in 2019*, dostęp w:
https://www.start.umd.edu/pubs/START_GTD_GlobalTerrorismOverview2019_July2020.pdf (2.11.2020).

Wojciechowski S., „Sieć” przyczyn współczesnego terroryzmu – analiza czynników, mechanizmów i modeli, *Przegląd Politologiczny* 2018 , nr 3, s. 63-78.

Wojciechowski S., Osiewicz P., *Zrozumieć współczesny terroryzm*, Difin, Warszawa 2017.

PRZEBIEG LEKCJI

Kilka lekcji wcześniej nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie się do zajęć. W tym celu przeglądają oni wstęp i sekcję *Przeczytaj* niniejszego e-materiału. Następnie dobierają się sami w 4- albo 5-osobowe grupy (nie więcej niż 6 zespołów). Każda grupa szykuje się do krótkiego wystąpienia wspomagane prezentacją multimedialną (2-3 minuty). Wybiera jeden akt terrorystyczny, który miał miejsce w ciągu ostatnich 10 lat, analizuje go i szuka odpowiedzi na następujące pytania: kto?, przeciw komu?, dlaczego?, co z tego wynikło? Lider grupy informuje nauczyciela o wyborze aktu terrorystycznego. Nauczyciel ma możliwość zmiany – ważne, żeby analizowane przypadki przedstawiały pełen wachlarz rodzajów terroryzmu.

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne (powitanie, sprawdzenie stanu klasy, sprawdzenie obecności).
2. Sprawdzenie ewentualnego zadania domowego.
3. Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

1. W pierwszej kolejności uczniowie przypominają sobie przeczytany w domu *Wstęp* oraz fragment sekcji *Przeczytaj* niniejszego e-materiału noszący tytuł *Definicja i współczesna skala terroryzmu*. Następnie uczniowie definiują własnymi słowami pojęcie terroryzmu. Nauczyciel naprowadza na odpowiedź, w razie konieczności wyświetla definicję ze słownika e-materiału.
2. Następnie uczniowie przeprowadzają pogadankę na temat współczesnej skali terroryzmu na świecie, powołując się na dane zawarte w sekcji *Przeczytaj* oraz w innych źródłach informacji geograficznej. Określają również rodzaje terroryzmu. Indywidualnie rozwiązują ćwiczenia interaktywne nr 1, 2 i 3 z sekcji *Sprawdź się*.
3. Teraz rozpoczyna się sześć wystąpień grup uczniowskich o wybranych przykładach ataków terrorystycznych. Nauczyciel prosi wszystkich o trzymanie się reżimu czasowego wypowiedzi. Na koniec nauczyciel wyjaśnia ewentualne niejasności, również podsumowuje to zadanie.
4. Uczniowie przeglądają część sekcji *Przeczytaj* zatytułowaną: *Przyczyny terroryzmu oraz mechanizmy dotyczące źródeł terroryzmu*, koncentrując się na uchwyceniu przyczyn terroryzmu na świecie. Nauczyciel oddaje głos uczniom, którzy chcą wymienić najważniejsze przyczyny terroryzmu. Jednocześnie kontroluje ich wypowiedzi, starając się uwypuklić złożoność/głębnię problemu. Później uczniowie rozwiązują w parach ćwiczenie nr 4, 5 i 7 z sekcji *Sprawdź się*.
5. Aby osiągnąć trzeci cel lekcji, uczniowie dyskutują w klasie o skutkach terroryzmu. Nauczyciel naprowadza dyskusję na właściwe tory, prosząc o podanie przykładów skutków politycznych, społecznych i gospodarczych. Wspólnie w klasie opracowują odpowiedź do interaktywnego ćwiczenia nr 6 z sekcji *Sprawdź się*.
6. Nauczyciel wprowadza w nowy wątek lekcji: sposoby walki z terroryzmem. Uczniowie odczytują polecenie odnoszące się do audiobooka niniejszego e-materiału, a następnie odsłuchują go. Rozwiązanie polecenia zapisują w zeszycie przedmiotowym. Wybrana osoba przedstawia wyniki na forum klasy.

Faza podsumowująca

1. Podsumowanie i utrwalenie nowej wiedzy z całej lekcji poprzez zadawanie pytań kontrolnych i udzielanie na nie odpowiedzi przez uczniów.
2. Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów i przypomina cele zajęć.
3. Pożegnanie i zaproszenie na kolejną lekcję.

Praca domowa

1. Wykonanie ćwiczenia 8. w sekcji *Sprawdź się*.
2. Praca pisemna na temat: *Czy terroryzm istniał od zawsze? Kiedy odnotowano wzrost liczby ataków terrorystycznych? Jakie mogą być przyczyny takiego stanu rzeczy?*

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Najlepiej przeprowadzić na dwóch godzinach lekcyjnych dwa tematy: *Terroryzm - przyczyny, skutki, zagrożenia i sposoby walki* oraz studium przypadku *Zamachy z 11 września – współczesny terroryzm*. Treści tych materiałów uzupełniają się wzajemnie. Audiobook może zostać wykorzystany podczas obu tych lekcji.